

HET IJSPALEIS

Eerder verscheen van Tarjei Vesaas

De vogels

Tarjei Vesaas

Het ijspaleis

Uit het Noors vertaald door Marin Mars

LEBOWSKI PUBLISHERS
AMSTERDAM 2019

Oorspronkelijke titel: *Is-slottet*

Oorspronkelijk uitgegeven door: Gyldendal Norsk Forlag AS, 1963

© Tarjei Vesaas, 1963

© Vertaling uit het Noors: Marin Mars, 2019

© Nederlandse uitgave: Lebowski Publishers, Amsterdam 2019

Omslagontwerp: Bas van Vuurde, Haarlem

Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 488 4787 7

ISBN 978 90 488 4788 4 (e-book)

NUR 302

www.lebowskipublishers.nl

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

Lebowski Publishers is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Meld je aan voor de nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van de nieuwste boeken van Lebowski Publishers via www.lebowskipublishers.nl/nieuwsbrief

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

I

SISS EN UNN

I

SISS

Een jong, wit voorhoofd dat zich door het donker boorde. Een meisje van elf jaar. Siss.

Eigenlijk was het nog middag, maar het was al donker. Stijfbevoren late herfst. Sterren, maar geen maan, en geen sneeuw die het licht kon weerkaatsen – dus het donker was dicht, ondanks de sterren. Aan weerszijden van de weg was doodstil bos – met alles wat daar nu in leven moest en geplaagd werd door de kou.

Terwijl Siss daar liep, dik ingepakt tegen de vrieskou, schoten er allerlei gedachten door haar hoofd. Ze ging naar het half onbekende meisje Unn, voor het eerst, naar iets wat ze niet kende, daarom was het spannend.

Ze kromp ineen:

Een luid gekraak midden in deze gedachten, deze verwachting. Een lang scheuren, dat steeds verder ging, terwijl het geluid uitdoofde. Dat was het ijs op het grote meer hier beneden. En het was niet gevaarlijk, integendeel, het was juist fijn, het gekraak vertelde dat het ijs weer wat sterker werd. Het donderde als een gewerschot en maakte lange scheuren, zo dun als een mes, van het oppervlak de diepte in – en toch was het ijs iedere ochtend sterker en veiliger. Het had die herfst ongewoon lang en hard gevoren, zonder dat er sneeuw was gevallen.

Bittere kou. Maar Siss was niet bang voor de kou. *Dat* was het niet. Ze schrok van het gekraak in het donker, maar toen zette ze haar voet weer stevig neer.

Het was niet ver naar Unn. Siss wist de weg, die was bijna hetzelfde als die naar school – op een afsteekweggetje na. Daarom mocht ze ook alleen, ook al was het al donker. Vader en moeder waren niet bepaald bang uitgevallen wat dat betreft. De grote weg, zeiden ze toen ze die avond wegging. Dat hoefden ze niet te zeggen. Ze was zelf bang in het donker.

De grote weg. Toch was het niet niks om hier alleen te lopen. Ze hield haar hoofd kaarsrecht. Haar hart bonsde zachtjes tegen de warme voering van haar jas. Haar oren waren gespitzt – omdat het al te stil was aan weerszijden van de weg en omdat je wist dat daar nog scherpere oren naar jou luisterden.

Daarom moest je je voet stevig en resoluut op de keiharde weg zetten, de klapperende voetstappen moest je kunnen horen. Als je de verleiding om zachtjes te lopen niet kon weerstaan, was het gedaan met je. Laat staan als je het dwaas op een lopen zou zetten. Dan zou je al snel als een kip zonder kop rondhollen.

Siss moest vanavond naar Unn. En ze kon het makkelijk halen, zo lang als de avonden waren. Het werd zo vroeg donker dat Siss een tijdje bij Unn kon blijven en dan nog voor bedtijd weer thuis kon zijn.

Ben benieuwd wat ik bij Unn te weten kom. Zal zeker iets te weten komen. Heb de hele herfst gewacht, vanaf de eerste dag dat de onbekende Unn op school kwam. Ik weet niet waarom.

Dit afspreken was helemaal nieuw en pril, het was net vandaag gebeurd. Na lange voorbereidingen kwam het onverwacht snel.

Op weg naar Unn. Met een fijne trilling van verwachting. Het gladde voorhoofd kliefde een ijskoude luchtstroom.

Op weg naar iets spannends – Siss dacht na over wat ze van Unn wist, terwijl ze zelf stijf en rechtop doorliep en probeerde haar angst voor het donker de baas te worden.

Ze wist maar weinig. En het zou vast weinig zin hebben om de mensen hier naar haar te vragen, die konden nauwelijks iets meer over haar vertellen.

Unn was zo nieuw hier, ze was afgelopen lente naar het dorp gekomen – uit een dorp vrij ver weg, waar ze dus geen contact mee hadden.

Er werd verteld dat Unn hierheen was gekomen nadat ze in de lente wees geworden was. Haar moeder was ziek geworden en ze was gestorven, in hun dorp. Haar moeder was niet getrouwd en had daar geen naaste familie, maar hier in het dorp had ze een oudere zus, en bij deze tante was Unn terechtgekomen.

Unns tante woonde hier al lang. Siss kende haar nauwelijks, hoewel ze niet ver bij hen vandaan woonde. Ze zat helemaal alleen in een klein huisje en wist zich zo goed en zo kwaad als het ging te redden. Je zag haar bijna nooit, je kwam haar alleen weleens tegen op de weg naar de winkel. Siss had horen zeggen dat Unn daar in huis van harte welkom was. Siss was er een keer met haar moeder geweest, haar moeder had hulp nodig bij het een of andere handwerkje. Dat was een paar jaar geleden, toen ze van het bestaan van Unn nog niet eens afwist. De tante had daar

in haar eentje gezeten en ze was aardig, kon Siss zich herinneren. Je hoorde ook nooit een kwaad woord over haar.

Met Unn was het net zo toen ze kwam: ze deed niet meteen mee met de meisjes – wat ze wel hadden verwacht en gehoopt. Ze vingensoms een glimp van haar op op de weg of op plekken waar je wel mensen moest tegenkomen. Ze keken als vreemden naar elkaar. Zo was het nu eenmaal. Ze had geen ouders en dat gaf haar iets speciaals, een glans die ze niet echt konden verklaren. Ze wisten ook dat dit vreemde niet lang meer zou duren: in de herfst zouden ze elkaar op school zien – en dan zou het snel over zijn.

Siss had in de zomer ook niets gedaan om bij Unn in de buurt te komen. Ze zag Unn af en toe, met haar oude, vriendelijke tante. Ze was haar tegengekomen en had gezien dat ze ongeveer even groot waren. Ze hadden verwonderd naar elkaar gekeken en waren langs elkaar heen geglipt. Waarom ze verwonderd waren, wisten ze niet, maar het was zo, om de een of andere reden –

Unn was schuw, werd er gezegd. Dat klonk spannend. Alle meisjes keken uit naar de ontmoeting op school met de schuwe Unn.

Siss had een speciale reden om ernaar uit te kijken: zij was zonder meer degene die buiten schooltijd de *leider* was. Ze was gewend het voortouw te nemen, ze had er nooit bij stilgestaan, het was gewoon zo, en ze vond het best. Ze had zich erop verheugd de leider te zijn als Unn kwam en in hun kring zou worden opgenomen.

Toen de school begon, verzamelde de klas zich zoals gewoonlijk rond Siss, zowel de meisjes als de jongens. Ze voelde duidelijk dat ze het ook dit jaar prettig vond, en deed misschien ook wel het een en ander om die positie te behouden.

De schuwe Unn stond een eindje van hen af. Ze keken on-

derzoekend naar haar en accepteerden haar meteen. Er was niets met haar aan de hand, zo te zien. Een meisje met pit. Aardig.

Maar ze stond waar ze stond. Ze probeerden stilaan wel om haar naar hen toe te lokken, maar tevergeefs. Siss stond te midden van haar groep en wachtte op haar, en zo verstreek de eerste dag.

Zo verstreken er verschillende dagen. Unn maakte geen aanstalten om naar hen toe te komen. Ten slotte stapte Siss op haar af en vroeg:

‘Wil je er niet bij komen?’

Unn antwoordde met een hoofdschudden.

Maar ze zagen al snel dat ze elkaar mochten. Iets speciaals in hun ogen dat oversprong. *Haar moet ik leren kennen!* Onbegrijpelijk, maar onmiskenbaar.

Siss zei nogmaals verbaasd:

‘Wil je niet bij ons komen!’

Unn glimlachte verlegen.

‘Ach, nee –’

‘Maar waarom niet?’

Unn glimlachte nog steeds verlegen.

‘Ik kan niet –’

Tegelijkertijd was er een lokkend spel tussen hen aan de gang, meende Siss.

‘Wat is er dan met je?’ vroeg Siss bot en dom, zodat ze er onmiddellijk spijt van had. Unn zag er niet uit alsof er iets met haar was. Integendeel.

Unn werd een beetje rood.

‘Nee, dat is het niet.’

‘Ja, ik bedoelde het ook niet zo! Maar het zou leuk zijn als je erbij kwam.’

‘Laat nou maar,’ zei Unn.

Voor Siss was het alsof ze een plens koud water over zich heen kreeg, en ze zweeg. Ging gekwetst terug naar haar groepje en bracht verslag uit.

Ze vroegen haar ook niet meer. Unn mocht blijven staan waar ze stond, ze deed niet mee aan hun spelletjes. Sommigen zeiden dat ze verwaand was, maar dat bleef niet hangen, en niemand plaagde haar – ze had iets wat dat soort dingen tegenhield.

In de klas bleek meteen dat Unn een van de besten was. Maar ze liet zich er niet op voorstaan en ze kregen, enigszins tegen wil en dank, respect voor haar.

Siss had dat alles haarfijn in de gaten. Voelde dat Unn sterk stond op haar eenzame plekje op het schoolplein – ze was niet hulpeloos of zielig. Siss deed haar best om de groep bij zich te houden, en dat lukte – maar toch had ze het gevoel dat Unn daar verderop sterker was, hoewel ze niets deed en er niemand bij haar was. Ze leek het van Unn te gaan verliezen, en misschien zag de groep het ook zo? Ze durfden alleen niet naar Unn toe te gaan. Unn en Siss stonden daar als twee partijen, maar het speelde zich in stilte af, het was een zaak tussen haar en de nieuweling. Er werd met geen woord op gezinspeeld.

Na een tijdje gebeurde het dat Siss in de klas Unns ogen op haar voelde rusten. Unn zat een paar tafels achter haar, dus had ze er alle gelegenheid toe.

Siss voelde het als een wonderlijke tinteling in haar lijf. Ze vond het zo fijn dat ze het bijna niet kon verbergen. Ze deed alsof ze niets merkte, maar voelde zich verweven in iets onbekends en goeds. Het waren geen onderzoekende of jaloerse ogen, er zat *verlangen* in – als ze snel was en de blik opving. Er was verwachting. Zodra ze buiten waren deed Unn alsof er niets aan de hand was, zocht geen toenadering. Maar steeds weer voelde Siss die zoete tinteling in haar lijf: Unn zit naar me te kijken.

Ze zorgde er bijna altijd voor die ogen niet te ontmoeten, durfde het nog niet – slechts een enkele keer even snel, als ze niet oplette.

Maar wat wil Unn?

Op een dag zegt ze het.

Buiten stond ze bij de muur en deed niet mee met de spelletjes. Stond rustig naar hen te kijken.

Wachten. Je moest wachten, op een dag kwam het wel. Tot dan was het zoals het nu was, en het was wonderlijk, dat ook.

Tegenover de anderen ging het erom nooit iets te laten merken. Ze dacht ook dat ze daarin slaagde. Toen zei een vriendin een beetje jaloers tegen haar:

‘Wel raar hoor, zoals jij met Unn bezig bent.’

‘Helemaal niet.’

‘Niet? Je zit steeds naar haar te gluren, we zien het heus wel.’

Doe ik dat? dacht Siss verward.

Haar vriendin lachte schamper.

‘Dat was ons allemaal allang opgevallen, Siss.’

‘Ja, en wat dan nog, ik kijk zoveel naar haar als ik wil!’

‘Tss.’

Siss liep aan dit alles te denken. En nu was het er eindelijk van gekomen. Nu, vandaag. Daarom liep ze hier.

Vanmorgen toen ze ging zitten lag het eerste briefje op de tafel van Siss:

Moet je spreken, Siss.

Ondertekend: Unn.

Een lichtstraal ergens vandaan.

Ze draaide zich om en ontmoette haar ogen. Ze gingen op in elkaar. Vreemd. Meer wist je niet, meer kon je er niet van denken.

Briefjes waren over en weer gegaan op deze mooie dag. Bereidwillige handen gaven ze van tafel naar tafel door.

Wil jou ook graag spreken.

Ondertekend: Siss.

Wanneer kan ik je spreken?

Wanneer je wil, Unn! We kunnen vandaag afspreken.

Ja, vandaag!

Wil je vandaag met me mee naar huis, Unn?

Nee. Jij moet naar mijn huis komen, anders wil ik het niet.

Siss draaide zich snel om. Wat was dat? Ze ontmoette haar ogen, zag Unn knikken dat het zo was als op het briefje stond. Siss bedacht zich geen moment, ze stuurde het antwoord:

Ga met jou mee.

Daarmee hielden de briefjes op. Ze praatten niet met elkaar voor de schooldag afgelopen was. Toen praatten ze snel en verlegen. Siss vroeg of Unn niet toch met haar mee naar huis wilde.

‘Nee, waarom?’ zei Unn.

Siss zei niets meer. Ze wist dat het was omdat ze dacht dat zij iets had wat de tante van Unn misschien niet had – en ze was ook gewend dat vriendinnen met haar mee naar huis gingen. Ze *schaamde* zich en kon dit niet tegen Unn zeggen.

‘Nee, nergens om,’ zei ze.

‘Je zei toch dat je nu met mij mee wilde komen.’

‘Ja, maar ik kan niet meteen met je mee, ik moet eerst naar huis, zodat ze weten waar ik ben.’

‘Ja, natuurlijk.’

‘Dan kom ik vanavond,’ zei Siss betoverd. Ze was betoverd door dat onbegrijpelijke. In haar ogen was Unn daar helemaal mee omhuld.

Dat was wat Siss over Unn wist – en nu was Siss op weg naar haar, nadat ze het thuis gezegd had.

De kou beet in Siss. Het knerpte onder haar voeten, en het kraakte beneden in het ijs.

Nu ving ze een glimp op van het huisje van Unn en haar tante. Er straalde licht uit op witberijpte berken. Haar hart bonsde van blijdschap en verwachting.

Unn had vast voor het raam op de uitkijk gestaan, want ze kwam al naar buiten voor Siss bij het stoepje was. Ze had haar lange schoolbroek aan.

‘Was het niet donker?’ vroeg ze.

‘Donker? Ja, maar dat gaf niets,’ antwoordde Siss, hoewel ze het behoorlijk eng had gevonden daar in het donker en het bos.

‘En koud was het zeker ook? Het is vreselijk koud hier vanavond.’

‘Dat gaf ook niets,’ zei Siss.

Unn zei:

‘Fijn dat je naar ons toe wilde komen. Tante zegt dat je hier maar één keer eerder bent geweest, en toen was je vast nog klein.’

‘Ja, dat weet ik nog. Toen wist ik nog niets van jou af.’

Ze probeerden elkaar in te schatten tijdens het praten. Unns tante kwam vriendelijk glimlachend naar buiten.

‘Ja, dit is dus mijn tante,’ zei Unn.

‘Goedenavond, Siss. Kom maar gauw binnen, het is te koud om daar zo te staan. Kom in de warmte en trek je jas en zo maar uit.’

De tante van Unn praatte vriendelijk en rustig. Ze gingen het warme huisje binnen. Siss trok haar stijfbevoren laarzen uit.

‘Weet je nog hoe het er hier uitzag toen je hier de vorige keer was?’ vroeg Unns tante.

‘Nee.’

‘Er is niets veranderd, het ziet er nog precies zo uit als toen. Je was hier samen met je moeder, dat herinner ik me nog goed.’

Unns tante leek wel een beetje babbelziek, ze was vast maar zelden in de gelegenheid een praatje te maken. Unn stond te wachten tot ze haar gast voor zich alleen zou hebben. Maar haar tante was nog niet klaar.

‘Sindsdien heb ik je overal gezien, Siss, behalve hier. Je had hier natuurlijk ook niets te zoeken – tot nu dan, nu Unn bij mij in huis is. Vanaf dat moment is alles anders geworden. Ja, ik heb geluk gehad dat Unn hier is gekomen.’

Unn stond ongeduldig te wachten.

Haar tante zei:

‘Ik zie je wel, Unn. Even geduld nog. Siss moet eerst iets warmes binnenkrijgen.’

‘Ik heb het niet koud.’

‘Het staat al op de kachel,’ zei Unns tante. ‘Ik vind het te koud en te laat om op dit tijdstip en in dit weer nog buiten te zijn. Je had op een zondag moeten komen.’

Siss keek naar Unn en antwoordde:

‘Dat kon niet want het *was* vandaag.’

Unns tante lachte. Ze was goedgeluimd.

‘Nee, in dat geval –’

‘En ik kan makkelijk weer thuis zijn voor moeder en vader gaan slapen,’ zei Siss.

‘Ja, kom nu maar hier en drink dit op.’

Ze dronken wat Unns tante had gemaakt, het was lekker. Werden warm. De spanning lag fijn en verlokkelijk rond Siss. Nu zouden ze gauw alleen zijn.

Unn zei:

‘Ik heb mijn eigen kamer. Nu gaan we daarheen.’

Er ging een schok door Siss heen. Nu begon het.

‘Jij hebt vast ook een eigen kamer, Siss?’

Siss knikte.

‘Kom dan.’

Unns vriendelijke en spraakzame tante zag eruit alsof ze graag mee had gewild naar het kamertje van Unn. Maar dat was duidelijk niet de bedoeling. Unn kapte het zo resoluut af dat haar tante in de stoel bleef zitten.

Het kamertje van Unn was piepklein, en Siss vond meteen dat er iets vreemds mee was. Twee lampjes verlichtten het. Op de muren waren een heleboel knipsels opgehangen en een foto van een vrouw die zo op Unn leek dat je niet hoefde te vragen wie dat was. Even later zag Siss dat de kamer helemaal niet vreemd was, hij leek juist erg op de kamer van Siss.

Unn keek Siss een beetje vragend aan. Siss zei:

‘Gezellige kamer heb je.’

‘Hoe is de jouwe? Is die groter?’

‘Nee, ongeveer hetzelfde.’

‘Je hebt ook geen grotere nodig.’

‘Nee, zeker niet.’

Ze moesten een beetje over koetjes en kalfjes praten voor ze konden beginnen. Siss zat op de enige stoel die er was en strekte haar benen in de lange broek voor zich uit. Unn zat op de rand van haar bed en liet haar voeten heen en weer bungelen.

Ze vermanden zich. Keken elkaar onderzoekend aan. Probeerden elkaar in te schatten. Dat was niet zo heel makkelijk – om de een of andere geheimzinnige reden. Ze waren ook verlegen omdat ze elkaars gezelschap zo graag wilden. Hun ogen ontmoetten elkaar in begrip, een soort verlangen, maar toch waren ze heel erg verlegen.

Unn sprong op de grond en trok de deur goed dicht. Toen draaide ze de sleutel om.

Siss schrok van het geluid en vroeg snel:

‘Waarom doe je dat?’

‘O. Ze kan binnenkomen.’

‘Ben je daar bang voor dan?’

‘Bang? Nee, ik ben niet bang. Zo is het niet. Maar ik vind dat we alleen moeten zijn, jij en ik. Er mag nu niemand binnenkomen!’

‘Nee, er mag nu niemand binnenkomen,’ zei Siss ook, en voelde de blijdschap opkomen. Voelde hoe de band tussen Unn en haar werd aangehaald. Toen zaten ze weer stil op hun plek. Unn vroeg:

‘Hoe oud ben je, Siss?’

‘Net elf.’

‘Ik ben ook elf,’ zei Unn.

‘We zijn ongeveer even lang.’

‘Ja, we zijn bijna even groot,’ zei Unn.

Hoewel ze zich tot elkaar aangetrokken voelden, kwam het gesprek maar moeilijk op gang. Ze zaten te frunniken aan dingen binnen hun bereik en keken om zich heen. Hier was het behaaglijk warm. Dat had vast met de snorrende kachel te maken, maar niet alleen daarmee. Een snorrende kachel had weinig geholpen als ze niet op dezelfde golflengte hadden gezeten.

In deze warmte vroeg Siss:

‘Vind je het leuk hier bij ons?’

‘Ja, ik vind het fijn bij mijn tante.’

‘Ja, natuurlijk, dat bedoelde ik niet. Ik bedoelde op school en – waarom ben je nooit –’

‘Ik had toch gezegd dat je daar niet naar moest vragen,’ zei Unn kortaf, en Siss had allang spijt van haar vraag.

‘Blijf je hier nu voor altijd?’ vroeg ze vlug – want *dat* kon toch geen kwaad. Dat was toch niets gevaarlijks? Nee, vast niet, maar je voelde je ook niet helemaal op je gemak, je kon makkelijk iets verkeerd doen.

‘Ja, ik blijf hier,’ antwoordde Unn, ‘ik heb niemand anders bij wie ik kan wonen, alleen mijn tante.’

Ze zwegen weer. Toen vroeg Unn voorzichtig:

‘Waarom vraag je niet naar mijn moeder?’

‘Wat?’

Siss wendde haar blik af en keek naar de muur alsof ze ergens op was betrapt.

‘Ik weet niet,’ zei ze.

Weer ontmoette ze de ogen van Unn. Je kon ze niet ontwijken. Dat gold ook voor de vraag. Die moest beantwoord worden omdat het om belangrijke dingen ging. Ze stotterde:

‘Omdat ze in de lente overleden is. Dat heb ik gehoord, tenminste.’

Unn zei luid en duidelijk:

‘Ze was ook niet getrouwd, mijn moeder. Daarom is er geen –’ Ze stopte.

Siss knikte.

Unn ging door:

‘In de lente werd ze ziek en ging ze dood. Ze is maar een week ziek geweest. Toen ging ze dood.’

‘Ja –’

Goed dat dit gezegd was, het leek alsof de kamer lichter werd. Het hele dorp wist ervan, van wat Unn vertelde, Unns tante had dit, en nog meer, verteld toen Unn in de lente was gekomen. Wist Unn dat niet? Toch moest er nu over worden gepraat in deze inleiding tot de vriendschap die zou worden gesloten. Maar er was nog iets. Unn zei:

‘Weet je iets over mijn vader?’

‘Nee!’

‘Ik ook niet, alleen dat beetje wat mijn moeder heeft verteld. Ik heb hem nooit gezien. Hij had een auto.’

‘Ja, natuurlijk.’

‘Hoezo?’

‘Nou – zoveel mensen hebben een auto.’

‘Ja, precies. Ik heb hem nooit gezien. Behalve mijn tante is er nu niemand meer. Ik blijf voor altijd bij haar.’

Ja! dacht Siss. Unn blijft hier voor altijd. Unn had een paar

heldere ogen die Siss in hun ban hielden, net als de allereerste keer. Nu werd er niet meer over ouders gesproken. De vader en moeder van Siss kwamen niet ter sprake. Siss was er zeker van dat Unn alles van hen wist, ze woonden in een mooi huis, haar vader had een goede baan, ze hadden alles wat ze nodig hadden, en er viel verder niets over te vertellen. Unn vroeg er ook niet naar. Het was alsof Siss minder ouders had dan Unn.

Maar toen schoot haar iets te binnen.

‘Heb je broers of zussen, Siss?’

‘Nee, ik ben in mijn eentje.’

‘Dat komt goed uit.’

Siss beseftte wat de woorden van Unn eigenlijk betekenden: ze zou hier altijd zijn. Hun vriendschap lag als een lieflijke weg voor hen open. Er was iets groots gebeurd.

‘Ja, dat komt zeker goed uit. Dan kunnen we elkaar vaker zien.’

‘We zien elkaar toch elke dag op school.’

‘Ja, dat is waar.’

Ze lachten even naar elkaar. Dit was makkelijk. Dit was zoals het moest zijn. Unn pakte de spiegel die aan de muur naast het bed hing en ging weer zitten met de spiegel op haar schoot.

‘Kom ook hier zitten.’

Siss had geen idee wat de bedoeling was, maar ze ging naast Unn op de rand van het bed zitten. Ze hielden allebei een kant van de spiegel vast, hielden hem voor zich omhoog, zaten doodstil zij aan zij, bijna wang aan wang.

Wat zagen ze?

Ze verloren zich erin voor ze er erg in hadden.

Vier ogen vol flitsen en stralen onder hun wimpers. De hele spiegel gevuld. Vragen die opkomen en zich weer verbergen. Ik weet het niet: flitsen en stralen, flitsen van jou naar mij, van mij naar jou, en van mij naar jou alleen – in de spiegel en weer terug,

en geen enkel antwoord op wat dit is, geen enkele verklaring. Jouw rode getuitede lippen, nee, dat zijn de mijne, ze lijken zo op elkaar! Ons haar op dezelfde manier, en flitsen en stralen. Dat zijn wij! We kunnen er niets aan doen, het is als uit een andere wereld. Het beeld begint te zweven, vloeit uit naar de randen, komt weer samen, nee, het komt niet samen. Een mond die glimlacht. Een mond uit een andere wereld. Nee, het is geen mond, het is geen glimlach, niemand weet wat het is – het zijn slechts vijf open wimpers boven flitsen en stralen.

Ze lieten de spiegel los, keken elkaar met rode gezichten aan, in verwarring. Ze straalden naar elkaar, gingen over in elkaar, het was een onbegrijpelijk moment.

Siss vroeg:

‘Unn, wist je dit?’

Unn vroeg:

‘Zag jij het ook?’

Opeens was het niet zo makkelijk. Unn schoof heen en weer. Ze moesten even bijkomen van deze wonderlijke gebeurtenis.

Na een tijdje zei een van hen:

‘Het was vast niets.’

‘Nee, het was niets.’

‘Maar het was raar.’

Natuurlijk was het wel iets, het was niet verdwenen, ze probeerden het alleen weg te duwen. Unn hing de spiegel terug en ging weer zitten, ze leek heel rustig. Beiden wachtten zwijgend. Niemand zat aan de deurkruk van de afgesloten deur en wilde naar binnen. Unns tante liet hen met rust.

Grote rust, maar het was geen rust. Siss hield Unn nu in de gaten, en zag hoe Unn probeerde zich te beheersen. Siss’ hart maakte een sprongetje toen Unn opeens zei, met verlokking in haar stem:

‘Nu gaan we ons uitkleden!’

Siss zette grote ogen op.

‘Ons uitkleden?’

Unn leek te glinsteren.

‘Ja. Gewoon uitkleden. Dat is toch leuk?’

Ze voegde de daad bij het woord.

Natuurlijk!

Meteen leek het Siss ook leuk, en ze begon haastig haar kleren uit te trekken. Een wedstrijdje met Unn, wie het eerste klaar was.

Unn had een voorsprong en was het eerst klaar. Stond stralend op de vloer.

Vlak erna stond Siss daar al even stralend. Ze keken naar elkaar. Een kortstondig, vreemd moment.

Siss stond op het punt met het spektakel te beginnen dat er natuurlijk bij hoorde, ze keek om zich heen op zoek naar iets waar ze zich op kon storten. Maar verder kwam ze niet. Ze voelde dat Unn een paar keer een snelle blik op haar wierp, iets gespannens in haar gezicht. Unn stond doodstil, verroerde zich niet. Het duurde maar heel even, toen was het weg. Unns gezicht klaarde op, was vrolijk en fijn om naar te kijken.

Ze zei in één adem, zogenaamd vrolijk op een averechtse manier:

‘Poeh, nee, Siss, het is toch wel koud. We kunnen ons maar beter snel weer aankleden.’

Ze graaide haar kleren bij elkaar.

Siss bleef staan.

‘Gaan we dan geen lol maken?’

Ze was er klaar voor om te gaan koppeltjeduikelen op het bed en meer van die dingen.

‘Nee, het is te koud. Het wordt niet echt warm binnen als het buiten zo ijskoud is. Hier in huis niet tenminste.’

‘Maar ik vind het hier warm.’

‘Nee, het tocht. Merk je dat niet? Voel maar eens goed.’

‘Ja, misschien.’

Siss voelde. Het was waar. Je stond wel een beetje te rillen. Het raam was berijpt. Het vroom al eeuwen.

Siss pakte ook snel haar kleren.

‘Laten we iets anders bedenken dan bloot rondrennen,’ zei Unn.

‘Ja, goed.’

Siss wilde Unn vragen waarom ze het dan had gedaan, maar ze wist niet hoe ze erover moest beginnen. Ze liet het er maar bij zitten. Ze kleedden zich zonder haast aan. Om eerlijk te zijn, voelde Siss zich een beetje in de maling genomen. Was dat alles?

Ze zaten weer op hun oude plek, de enige plaatsen waar je kon zitten hier in het kamertje. Unn zat naar Siss te kijken, en Siss begreep dat er nog iets was, iets wat nog niet aan bod was gekomen. Misschien werd het toch nog spannend. Unn zag er nu niet meer zo vrolijk uit – dat van daarnet was niet meer dan een korte flits geweest.

Siss werd nerveus.

‘Kunnen we niet iets bedenken?’ vroeg ze toen Unn zelf geen aanstalten maakte.

‘Wat dan?’ vroeg Unn afwezig.

‘Anders moet ik weer naar huis.’

Dat klonk bijna als een dreigement van Siss. Unn zei dan ook snel: ‘Je moet nog niet naar huis gaan!’

Nee, Siss wilde dat ook niet. In feite wilde ze dolgraag blijven.

‘Heb je geen foto’s van waar je eerst woonde? Heb je geen album?’

Dat was een schot in de roos. Unn haastte zich naar de boekenplank en pakte twee albums.

‘In eentje staan alleen foto’s van mij. Vanaf dat ik klein was. Welke wil je zien?’

‘Allebei.’

Ze bladerden erdoorheen. De foto’s waren van ergens ver weg, en Siss kende helemaal niemand, behalve als Unn erop stond.

Ze stond er meestal wel op. Unn gaf kort commentaar. Het was net als andere fotoalbums. Een stralende jonge vrouw lachte hun vanaf een bladzijde tegemoet. Unn zei trots:

‘Dat is mijn moeder.’

Ze keken lang naar haar.

‘En dat is mijn vader,’ zei Unn even later. Het was een gewone jongeman naast een auto. Hij leek ook een beetje op Unn.

‘Dat is zijn eigen auto,’ zei Unn.

Siss vroeg een beetje bang:

‘Waar is hij nu?’

Unn antwoordde afwijzend:

‘Ik weet niet. Doet er niet toe.’

‘Nee.’

‘Ik heb hem nooit gezien, dat zei ik toch. Alleen op de foto.’

Siss knikte.

Unn voegde eraan toe:

‘Als ze mijn vader hadden kunnen vinden, was ik vast niet bij mijn tante gekomen.’

‘Nee, natuurlijk.’

Ze keken ook nog het album door waar alleen Unn in stond. Unn was altijd al een mooi meisje geweest, vond Siss. Toen waren ze ook daarmee klaar.

Wat nu?

Er hing iets in de lucht. Het ging uit van Unn, het zat hem in de manier waarop ze zich gedroeg. Siss zat er de hele tijd zo gespannen op te wachten dat ze vreselijk schrok toen het eindelijk tevoorschijn kwam. Als een duveltje uit een doosje. Unn zei na een lange stilte:

‘Siss.’

Ze kromp ineen.

‘Ja?’

‘Ik wil iets –’ zei Unn en werd rood.

Siss had het bij voorbaat al warm.

‘Ja?’

‘Zag je net iets aan me?’ vroeg Unn snel, maar met haar ogen strak op Siss gevestigd.

Siss kreeg het nog warmer.

‘Nee!’

‘Ik wil iets vertellen,’ begon Unn weer, met een onherkenbare stem.

Siss hield haar adem in.

Unn zei niets meer. Maar toen zei ze:

‘Ik heb dit nog *nooit* aan iemand verteld.’

Siss hakkelde:

‘Zou je het aan je moeder hebben verteld?’

‘Nee!’

Stilte.

Siss zag hoe de ogen van Unn vol onrust waren. Wilde ze het niet vertellen? Siss vroeg, meer als een fluistering:

‘Wil je het nu vertellen?’

Unn ging wat meer rechtop zitten.

‘Nee.’

‘Nee –’

Weer stilte. Ze hoopten bijna dat Unns tante aan de deur had gerammeld.

Siss begon:

‘Maar als –’

‘Ik kan het niet!’

Siss trok zich terug. Er schoten lukraak allerlei gedachten door haar hoofd, die ze ook weer verwierp. Ze zei hulpeloos:

‘Was dit wat je wilde?’

Unn knikte.

‘Ja, verder was er niets.’

Unn knikte alsof ze opgelucht was. Alsof ze op de een of andere manier iets had doorstaan. Er zou niets meer komen. Meteen voelde Siss zich ook lichter.

Lichter, maar in zekere zin ook voor de tweede keer die avond misleid. Maar dat was beter dan iets te horen krijgen waar je bang van werd.

Ze zaten een tijdje alsof ze ergens van uitrustten.

Siss dacht: nu wil ik weg.

Unn zei:

‘Niet weggaan, Siss.’

Opnieuw werd het stil.

Maar de stilte hier was niet te vertrouwen, de hele tijd al niet. De wind hier was een wispelturige rukwind die zomaar ineens omsloeg en van een andere kant kwam. Hij was gaan liggen, maar nu stak hij weer op, onverwacht en schokkend:

‘Siss.’

‘Ja?’

‘Ik weet niet of ik wel in de hemel kom.’

Terwijl Unn dat zei, keek ze naar de muur, ergens anders naar kijken was onmogelijk.

Siss werd warm en koud tegelijk.

‘Wat?’

Het was niet goed dat ze hier was. Straks zou Unn nog meer gaan zeggen.

Unn zei:

‘Heb je gehoord wat ik zei?’

‘Ja!’

Snel zei ze erachteraan:

‘Nu moet ik weer naar huis.’

‘Weer naar huis?’

‘Ja, anders kom ik te laat, ik moet thuis zijn voor ze naar bed gaan.’

‘Ze gaan nu nog niet naar bed.’

‘Toch moet ik naar huis.’

Ze voegde er nog aan toe:

‘Straks is het zo koud dat mijn neus er onderweg af vriest.’

Dat soort onzin werd je in je radeloosheid dus gedwongen te zeggen – om er op de een of andere manier aan te ontsnappen. Ze moest gewoon maken dat ze wegkwam.

Met een lachje ging Unn gewillig mee in wat Siss had gezegd. ‘Ja, dat moet je niet hebben,’ zei ze, ‘dat je neus eraf vriest.’ Blij dat Siss er deze wending aan gaf.

Weer voelden ze dat ze waren ontkomen aan dingen die te moeilijk waren.

Unn draaide de deur van het slot.

‘Blijf zitten, ik ga alleen even je spullen halen,’ zei ze op gebiedende toon.

Siss zat nu op hete kolen. Het was niet veilig hier. Wat zou Unn nog wel niet allemaal kunnen gaan zeggen? Maar bij Unn zijn! Altijd. Voordat ze uit elkaar gingen, wilde ze zeggen: een andere keer kun je me meer vertellen. *Als* je wil dat er een andere keer komt. Dit vanavond kon niet meer worden dan het al was. En het was al veel. Maar er verder in gaan, leek onmogelijk. Naar huis, zo snel mogelijk.

Anders zouden ze ergens in verzeild kunnen raken wat het zou kunnen verpesten. Net hadden ze elkaar nog stralend in de ogen gekeken.

Unn kwam met haar jas en laarzen, legde de spullen bij de nog steeds loeiende kachel.

‘Laat ze maar even warm worden.’

‘Nee, ik moet naar huis,’ zei Siss en begon haar laarzen al aan te trekken.

Terwijl Siss zich inpakte tegen de vrieskou, stond Unn erbij zonder een woord te zeggen. Raaskallen over dat je neus eraf vvoor hielp niet meer, ze waren weer gespannen. Ze zeiden niet de dingen die bij een afscheid horen: kom je gauw weer? Kom *jjj* dan bij mij? Het kwam niet bij hen op. Alles was nu schichtig en moeilijk. Nog niet kapotgemaakt, maar te moeilijk op dit moment, oog in oog.

Siss was klaar.

‘Waarom ga je?’

‘Ik moet naar huis, dat zei ik toch.’

‘Ja, maar –’

‘Ik heb het toch gezegd.’

‘Siss –’

‘Laat me erdoor.’

De deur zat nu niet op slot, maar Unn stond in de weg. Ze gingen samen naar Unns tante.

Unns tante zat in de stoel met een of ander werkje in haar handen. Ze stond op en was net zo vriendelijk als eerder die avond.

‘Ha, Siss. Moet je alweer weg?’

‘Ja, ik moet naar huis.’

‘Hebben jullie geen geheimpjes meer dan?’ vroeg ze goedmoedig plagend.

‘Vanavond niet.’

‘Ik heb wel gehoord dat je de deur voor mij op slot deed, Unn.’

‘Ja, klopt.’

‘Ja, je kunt niet voorzichtig genoeg zijn,’ zei Unns tante. ‘Is er iets aan de hand?’ vroeg ze op een andere toon.

‘Nee, wat zou er aan de hand moeten zijn!’

‘Jullie zijn zo stil?’

‘We zijn helemaal niet stil!’

‘Nee, nee. Dan zal het wel komen doordat ik oud word en slecht hoor.’

‘Bedankt dat ik mocht komen,’ zei Siss, ze wilde weg bij Unns tante die maar zat te plagen en hen voor gek zette en er niets van begreep.

‘Wacht even,’ zei Unns tante. ‘Eerst even wat warmes voor je de kou in gaat.’

‘Nee, dank u wel, nu niet.’

‘Wat een haast.’

‘Ze moet naar huis,’ zei Unn.

‘Ja, ja.’

Siss rechtte haar rug.

‘Tot ziens, en bedankt.’

‘Hetzelfde Siss. Bedankt dat je bij Unn en mij bent geweest. En nu moet je maar hard rennen om warm te blijven. Volgens mij wordt het steeds kouder. En het is pikkedonker.’

‘Wat sta je daar nu, Unn?’ ging Unns tante door. ‘Jullie zien elkaar morgenochtend weer.’

‘Ja, inderdaad!’ zei Siss. ‘Goedenacht.’

Unn bleef in de deuropening staan toen haar tante alweer naar binnen was. Stond daar maar. Wat was er met hen gebeurd? Het leek bijna onmogelijk om afscheid van elkaar te nemen. Er was iets wonderlijks gebeurd.

‘Unn –’

‘Ja.’

Siss sprong de kou in. Ze had best langer kunnen blijven, wat tijd betreft, maar het was gevaarlijk hier. Er mocht niets meer gebeuren.

Unn bleef in de open deur staan, waar de kou en de warmte op elkaar botsten. De kou glipte langs Unn heen het huisje in. Unn leek het niet te merken.

Siss keek achterom voor ze het op een lopen zette. Unn stond in de verlichte deuropening en was mooi en vreemd en schuw.